

Sygn. akt III AUa 1341/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Anna Michalik

Sędziowie: SA Magdalena Kostro-Wesołowska

SA Aleksandra Tobiasz-Skrzypek

Protokolant: st.sekr.sądowy Marta Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2016 r. w Warszawie

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. (...)

o wysokość emerytury

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 maja 2015 r. sygn. akt XIV U 1038/14

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. (...): z dnia 19 listopada 2013 r. oraz z dnia 1 marca 2014 r. znak: (...) w ten sposób, że do ustalenia wysokości emerytury M. K. w części socjalnej i stażowej przyjmuje kwotę bazową obowiązującą w dniu nabycia uprawnień do tego świadczenia, tj. w dniu 1 lutego 2013 r., poczynając od 1 grudnia 2013 r., stwierdzając odpowiedzialność organu rentowego za ustalenie emerytury w zaniżonej wysokości.

Magdalena Kostro-Wesołowska Anna Michalik Aleksandra Tobiasz-Skrzypek

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania ubezpieczonego M. K. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. (...) z 19 listopada 2013 r. oraz z 1 marca 2014 r. Rozstrzygnięcie zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich prawnej oceny. Decyzją z 19 listopada 2013 r. organ rentowy przeliczył emeryturę ubezpieczonego począwszy od 1 grudnia 2012 r. od wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 126,61% przy zastosowaniu kwoty bazowej 1.220,89 zł, która po pomnożeniu przez ten wskaźnik dała podstawę wymiaru w wysokości 1.545,77 zł. Decyzją tą uchylono decyzję z 29 maja 2013 r. oraz z 13 sierpnia 2013 r. Decyzją z 1 marca 2014 r. organ rentowy dokonał waloryzacji emerytury ubezpieczonego. Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2014 r. wynosi 1.697,58 zł. W odwołaniach od decyzji ubezpieczony podał, że od 18 maja 1999 r. przebywał na rencie, której podstawę wymiaru ustalono od wynagrodzenia z 10 lat. W dniu 6 grudnia 2012 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego (65 lat) oraz przedstawił wymagane dokumenty. Jego zdaniem wskutek zastosowania w decyzji z 19 listopada 2013 r. kwoty bazowej w wysokości 1.220,89 zł ma zaniżoną emeryturę mimo

współczynnika 126,61 % i wielu lat pracy. Organ rentowy wnosilo oddalenie odwołań. Sprawa z odwołania od decyzji z 1 marca 2014 r. została zarejestrowana pod sygnaturą akt XIV U 2126/14 i postanowieniem z 30 lipca 2014 r. połączona ze sprawą o sygn. XIV U 1038/14 celem wspólnego rozstrzygnięcia. Sąd ustalił, że odwołujący się (ur. (...)) od 18 maja 1999r. był uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Podstawę wymiaru renty obliczono przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru -117,07 % przez 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową. Po przyznaniu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, to jest po 18 maja 1999 r., odwołujący się nie pracował w Polsce; w latach 2008-2012 pracował za granicą. Odwołujący się nie przedstawił żadnych dokumentów, z których by wynikało, że pracował w Polsce po 18 maja 1999r. co najmniej przez 30 miesięcy. Decyzją z 10 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawcy emeryturę z urzędu od (...), tj. od dnia osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego - 65 lat i 1 miesiąca. W związku z przyznaniem emerytury prawo do renty ustalo z dniem 1 lutego 2013 r. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto dotychczasową podstawę wymiaru renty. W dniu 19 listopada 2013 r. organ rentowy na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm., dalej jako: ustawa emerytalna) z uwzględnieniem postanowień rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego wydał dwie decyzje: w sprawie polskiej pełnej emerytury oraz polskiej proporcjonalnej emerytury dla ubezpieczonego. W decyzji z 19 listopada 2013 r. organ rentowy przeliczył emeryturę od 1 grudnia 2012 r. Organ rentowy wskazał, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 126,61 %. Do wyliczenia świadczenia przyjęto kwotę bazową w wysokości 1.220,89 zł, która po pomnożeniu przez wskaźnik 126,61% dała podstawę wymiaru w wysokości 1.545,77 zł. Decyzją tą uchylono decyzję z 29 maja 2013 r. oraz z 13 sierpnia 2013 r. (decyzja - k. 23-25 a. r., tom V). Decyzją z 1 marca 2014 r. organ rentowy dokonał waloryzacji emerytury. Emerytura po waloryzacji od 1 marca 2014 r. wynosi 1.697,58 zł. Ustalenia faktyczne zostały poczynione na podstawie dokumentów z akt sądowych i rentowych, zresztą stan faktyczny w sprawie nie był sporny. Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Podniósł, że zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent zostały określone w Dziale I Rozdziale 4 ustawy emerytalnej. Wysokość kwoty bazowej określa art. 19 tej ustawy, stosownie do którego kwota bazowa wynosi 100% przeciętnego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia społeczne, określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, w poprzednim roku kalendarzowym. Następnie Sąd Okręgowy przytoczył art. 53 ustawy emerytalnej i stwierdził, że w sprawie nie jest wątpliwe, że zaskarżona decyzja została wydana w związku z uwzględnieniem okresu zagranicznego oraz w związku z korektą kwoty bazowej, która błędnie została przyjęta w decyzji zaliczkowej z 29 maja 2013 r. oraz w decyzji z 13 sierpnia 2013 r. w wysokości 2.974,69 zł. Właściwą kwotą bazową była natomiast kwota w wysokości 1.220,89 zł przyjęta do obliczenia przysługującej wcześniej renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony bowiem po przyznaniu tej renty, to jest po dniu 18 maja 1999 r. w Polsce już nie pracował, a zatem nie mógł przedstawić dodatkowych zarobków po tej dacie, wobec czego właściwą kwotą bazową była kwota uwzględniona przy rencie z tytułu niezdolności do pracy. W związku z tym emeryturę ubezpieczonego należało obliczyć na zasadzie art. 53 ust. 3 ustawy emerytalnej, od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru. Wyjątek przewidziany w art. 53 ust. 4 nie mógł mieć w przypadku odwołującego się zastosowania. Zasady waloryzacji zostały ustalone w ustawie emerytalnej. Wysokość polskiej emerytury została ustalona dla ubezpieczonego w ramach powszechnej waloryzacji polskich świadczeń emerytalno-rentowych w 2014r. zgodnie z przepisami ustawy z zastosowaniem wskaźnika waloryzacyjnego 101,60 %. Decyzja waloryzacyjna z 1 marca 2014 r. jest jedynie pochodną decyzji z 19 listopada 2013 r. o przeliczeniu emerytury. Powyższe względy zadecydowały o oddaleniu odwołania. **Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył ubezpieczony.** Apelujący zaskarżył wyrok w całości i zarzucił, że Sąd Okręgowy dokonał błędnych ustaleń faktycznych, polegających na przyjęciu do naliczenia emerytury kwoty bazowej z daty przejścia na rentę zamiast z daty przejścia na emeryturę. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez przyjęcie kwoty bazowej z daty przejścia na emeryturę, zgodnie ze złożonym przez niego wnioskiem. **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.** Ustalenia Sądu Okręgowego są nader skromne i dlatego wymagają uzupełnienia. Podstawą do ich poczynienia będą dokumenty z akt rentowych ubezpieczonego. Decyzją z 18 czerwca 1999 r. organ rentowy (Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.) przyznał wnioskodawcy (ur. (...)) rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy poczynając od 18 maja 1999 r., biorąc za podstawę orzeczenie lekarza orzecznika z 10 czerwca 1999 r. uznające wnioskodawcę za trwale częściowo niezdolnego do pracy. Renta została obliczona od podstawy wymiaru

wyrażonej wskaźnikiem wysokości 117,07%, ustalonym od wynagrodzenia z 10 lat kalendarzowych obejmujących lata 1985-1994. Do ustalenia wysokości świadczenia przyjęto kwotę bazową w wysokości 1.220,89 zł i uwzględniono 28 lat, 3 miesiące okresów składkowych oraz 1 rok, 4 miesiące okresów nieskładkowych (decyzja z 6 marca 2000 r.). Decyzją z 21 czerwca 2000 r., wydaną po rozpatrzeniu wniosku z 13 kwietnia 2000 r., organ rentowy przeliczył rentę z tytułu niezdolności do pracy od podstawy wymiaru ustalonej od wynagrodzenia ze zmienionego okresu, tj. z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, obejmujących lata 1973-1977, 1981, 1984-1997. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z powyższych lat wyniósł 126,61%. Decyzją z 9 września 2008 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej wobec nieudowodnienia wymaganego 35 letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Wniesione tej decyzji odwołanie Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 29 grudnia 2008 r., w sprawie o sygn. akt III U 1133/08, oddalił. W latach 2008-2012 wnioskodawca wykonywał zatrudnienie jako pracownik w Wielkiej Brytanii, podlegając z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu. W dniu 6 grudnia 2012 r. złożył w ZUS Inspektorat w J. dwa wnioski: o emeryturę (jak zaznaczył z dokumentami potrzebnymi do ustalenia emerytury pracowników migrujących) i o przeliczenie świadczenia przez doliczenie dotychczas nieuwzględnionych okresów składkowych i nieskładkowych. Decyzją z 10 marca 2013 r. ZUS Oddział w R. przyznał wnioskodawcy poczynając od 1 lutego 2013 r., czyli od ukończenia wieku emerytalnego (65 lat i 1 miesiąc) emeryturę z urzędu przyjmując przy ustaleniu jej wysokości dotychczasową podstawę wymiaru renty oraz okresy składkowe i nieskładkowe w tym samym co do renty rozmiarze. Wypłatę tegoż świadczenia ZUS Oddział w P. wstrzymał od czerwca 2013r. Pismem z 3 kwietnia 2013 r. ZUS I Oddział w W. (...) poinformował wnioskodawcę, że wystąpił o potwierdzenie okresów jego ubezpieczenia na terenie Wielkiej Brytanii przekazując jednocześnie wniosek o emeryturę, po uzyskaniu odpowiedzi świadczenie zostanie przeliczone uwzględnieniem okresów ubezpieczenia za granicą. Decyzją z 29 maja 2013 r., zaliczkową, o wznowieniu wypłaty emerytury organ rentowy (ZUS I Oddział w W. (...)) wznowił od 1 czerwca 2013 r. wypłatę emerytury przyznanej z urzędu uwzględniając ustalony na 18 maja 1999 r. staż ubezpieczeniowy. Następnie w dniu 20 czerwca 2013 r. organ rentowy wydał dwie decyzje: - jedną (znak E1), po rozpatrzeniu wniosku z 6 grudnia 2012 r., od 1 lutego 2013 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, wstrzymał wypłatę emerytury E1, - drugą (znak E) po rozpatrzeniu wniosku z 1 lutego 2013 r., przyznał poczynając od 1 lutego 2013 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, emeryturę E. Emerytura została obliczona od podstawy wymiaru w wysokości 3.766,26 zł, ustalonej przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru na poziomie 126,61% przy zastosowaniu kwoty bazowej 2.974,69 zł. Do obliczenia emerytury tak w części stałej, jak i stażowej organ rentowy zastosował kwotę bazową obowiązującą od 1 marca 2012 r. (M.P. z 2012 r., poz. 68). Po przekazaniu formularza E001 UK organ rentowy wydał 13 sierpnia 2013 r. dwie kolejne decyzje: - jedną, po rozpatrzeniu wniosku z 1 lutego 2013 r. o uwzględnienie okresu ubezpieczenia za granicą, przeliczył od 1 grudnia 2012 r., tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku, emeryturę w wysokości proporcjonalnej przyjmując wskaźnik wysokości podstawy wymiaru i kwotę bazową takie, jak w decyzji z 20 czerwca 2013 r. Świadczenie w kwocie ustalonej tą decyzją (proporcjonalne) zostało zawieszono ze względu na przysługiwanie świadczenia w pełnej – korzystniejszej wysokości, - drugą, po rozpatrzeniu wniosku z 1 lutego 2013 r., przeliczył od 1 grudnia 2012 r., tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku, emeryturę w wysokości pełnej jako świadczenie korzystniejsze, przyjmując wskaźnik wysokości podstawy wymiaru i kwotę bazową takie, jak w decyzji z 20 czerwca 2013 r. Przyjęte w powyższych dwóch decyzjach okresy składkowe i nieskładkowe zostały, według wnioskodawcy, zaniżone, dlatego wystąpił o ich skorygowanie. W dniu 19 listopada 2013 r. organ rentowy wydał dwie decyzje: - jedną, po rozpatrzeniu wniosku z 1 lutego 2013 r. o uwzględnienie okresu ubezpieczenia za granicą, przeliczył od 1 grudnia 2012 r., tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku, emeryturę w wysokości proporcjonalnej przyjmując wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 126,61% i kwotę bazową w wysokości 1.220,89 zł, a więc taką, która posłużyła do obliczenia renty z tytułu niezdolności do pracy, uwzględniono okresy składkowe w wymiarze 32 lat i 3 miesięcy oraz nieskładkowe w wymiarze 3 lat, emeryturę ustalono w proporcji 318 miesięcy pracy w Polsce do 368 łączne pracy, świadczenie pozostało zawieszono z uwagi na korzystniejszą emeryturę pełną; - drugą, po rozpatrzeniu wniosku z 1 lutego 2013 r., przeliczył od 1 grudnia 2012 r., tj. od miesiąca wstrzymania wypłaty przez Oddział w P., emeryturę w wysokości pełnej jako świadczenie korzystniejsze, przyjmując wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 126,61% i kwotę bazową w wysokości 1.220,89 zł, a więc taką, która posłużyła do obliczenia renty z tytułu niezdolności do pracy, uwzględniono okresy składkowe w wymiarze 28 lat i 3 miesięcy oraz nieskładkowe w wymiarze 1 roku i 4 miesięcy. Tak uzupełnione ustalenia faktyczne należy podciągnąć pod obowiązujące unormowania. Szczególnie istotne jest w związku z tym to, że ubezpieczony od 18 maja 1999 r.

pobierał stałą rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Podstawa wymiaru tej renty została przeliczona i w miejsce dotychczasowej przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, czyli z lat 1973-1977, 1981, 1984-1997. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z powyższych lat wyniósł 126,61%. Następnie ubezpieczony wystąpił u ustalenie uprawnień do świadczenia emerytalnego. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy emerytalnej „podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, stanowi: 1) podstawa wymiaru renty - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 5, albo 2) podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15”. Ustawodawca dopuścił więc dwa warianty ustalenia podstawy wymiaru emerytury dla osób objętych dyspozycją art. 21 ust. 1. Pod względem gramatycznym przepis ten jest zdaniem złożonym. Użycie pomiędzy jego dwoma członami spójnika współrzędnego „albo” jednoznacznie wskazuje na ich równoważność (ekwiwalencję), a to oznacza, że mają tę samą wartość. W omawianym zakresie przepis ten brzmi: „podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, stanowi podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15”. Wybór pomiędzy tymi wariantami ustawodawca pozostawił ubezpieczonemu. Emerytura nie jest kontynuacją renty, lecz innym świadczeniem, przyznawanym na mocy innych przepisów i na podstawie innych przesłanek, a wysokość podstawy wymiaru emerytury jest wynikiem konkretnych operacji matematycznych, w których uwzględnia się przeciętne podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie z konkretnych lat, ustalając ich procentowy wskaźnik w stosunku do każdego roku, który jest następnie pomnożony przez kwotę bazową. Sposób ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty określa art. 15 ust. 4 ustawy emerytalnej. Sąd Najwyższy w uchwale z 15 czerwca 2005 r. (II UZP 3/05, OSNP 2005 nr 24, poz. 394), przyjął, że wskazanie we wniosku o emeryturę tych samych 20 lat kalendarzowych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, które zostały przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru uprzednio pobieranej renty oznacza, że podstawa wymiaru emerytury może być obliczona w myśl art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Sąd Najwyższy argumentował, że: „W ustawowym zwrocie podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15 przymiot nowości należy łączyć z ustaleniem podstawy wymiaru nowego świadczenia, a nie z jednym z elementów tego ustalenia, jakim jest wybór kalendarzowych lat, z których składka na ubezpieczenie ma wpływ na wysokość tej podstawy. Uzależnienie ustalenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej stosownie do art. 15 ustawy o FUS od wskazania lat kalendarzowych innych od tych, z których składka na ubezpieczenie stanowiła podstawę wymiaru renty, jest wymaganiem pozaustawowym, nie znajdującym logicznego uzasadnienia w omawianych przepisach. Prezentowane w sprawie stanowisko organu rentowego zaprzecza racjonalności ustawodawcy. Skoro bowiem ustawodawca określił na 20 maksymalną liczbę lat kalendarzowych, z których składka na ubezpieczenie może stanowić podstawę wymiaru zarówno emerytury, jak i renty, to trudno przyjąć, że jego intencją było zwiększenie liczby tych lat w stosunku do osób, które przed spełnieniem warunków do emerytury miały ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.”. Pogląd, że obliczenie podstawy wymiaru emerytury na nowo, w myśl art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy, przy wskazaniu we wniosku o to świadczenie tych samych 20 lat kalendarzowych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, które zostały ostatnio przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru uprzednio pobieranej renty, jest oczywiście dopuszczalne, jest utrwalony. Został powtórzony w uchwale podjętej w składzie 7 sędziów Sądu Najwyższego 20 lipca 2006 r., II UZP 16/06. Sąd Najwyższy w składzie powiększonym przyjął również, że rencista przechodzący na emeryturę, może mieć podstawę wymiaru tego świadczenia (emerytury) wyliczoną z tych samych lat kalendarzowych, które były przyjęte do wyliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty, oczywiście przy założeniu, że lata te mieszczą się w okresie ostatnich 20 lat kalendarzowych licząc wstecz od daty nabycia prawa do emerytury. W rozpoznawanej sprawie oznacza to, że emerytura wnioskodawcy, który uprzednio pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy liczoną od podstawy wymiaru z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, tak w części socjalnej, jak i stażowej, winna być przy przyjęciu tych samych 20 wybranych lat obliczona od kwoty bazowej obowiązującej na datę nabycia do niej prawa, czyli (...), tak jak to organ rentowy uczynił w decyzji z 20 czerwca 2013 r. i 13 sierpnia 2013 r. Zresztą kwota bazowa w wysokości 2.974,69 zł obowiązywała od 1 marca 2012 r. do 28 lutego 2013 r. (MP. z 2012 r. poz. 68). Emerytura ta (także przy przeliczeniu od 1 grudnia 2012 r.) w żadnym razie nie powinna być obliczona od kwoty bazowej z daty przejścia na rentę. Powyższe zadecydowało o zmianie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzających go decyzji. Jednocześnie Sąd Apelacyjny stwierdził na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za ustalenie emerytury w zaniżonej wysokości w związku z przyjęciem nieprawidłowej kwoty bazowej. Przyjęcie bowiem kwoty bazowej w niewłaściwej wysokości nastąpiło na skutek wadliwej wykładni, a w

konsekwencji i nieprawidłowego zastosowania prawa materialnego, w szczególności art. 21 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 1 ustawy emerytalnej, co jest okolicznością, za którą organ rentowy ponosi odpowiedzialność. **Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.**

Magdalena Kostro-Wesołowska Anna Michalik Aleksandra Tobiasz-Skrzypek